

Γνωμοδότηση της δικηγόρου κας Τσίπρα για το ωράριο

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΔΟΕ

ΘΕΜΑ: «Διευκρινήσεις σχετικά με το ωράριο των εκπαιδευτικών»

Σύμφωνα με το άρθρο 13 του ν.1566/1985 και συγκεκριμένα με την παράγραφο 7 (όπως αυτή αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 3 του άρθρου 9 του ν.2517/1997), προβλέπεται το **εβδομαδιαίο διδακτικό ωράριο** των εκπαιδευτικών, που υπηρετούν σε δημοτικά σχολεία ως εξής:

«7.α) Το εβδομαδιαίο υποχρεωτικό ωράριο **διδασκαλίας** των εκπαιδευτικών, που υπηρετούν στα δημοτικά σχολεία, ορίζεται από 1.9.1997 ως εξής:

I) Διευθυντές 4θέσιων και 5θέσιων δημοτικών σχολείων, ώρες 20.

II) Διευθυντές 6θέσιων μέχρι και 9θέσιων δημοτικών σχολείων, ώρες 12.

III) Διευθυντές 10θέσιων και 11θέσιων δημοτικών σχολείων, ώρες 10.

IV) Διευθυντές 12θέσιων και πάνω δημοτικών σχολείων, ώρες 8.

V) Εκπαιδευτικοί που υπηρετούν σε 1θέσια, 2θέσια και 3θέσια δημοτικά σχολεία, ανεξάρτητα από το βαθμό και το χρόνο υπηρεσίας τους, ώρες 25.

VI) Εκπαιδευτικοί 4θέσιων και πάνω δημοτικών σχολείων, ώρες 24, αν έχουν μέχρι 10 έτη υπηρεσίας, ώρες 22, αν έχουν από 10 μέχρι 15 έτη υπηρεσίας, ώρες 22, αν έχουν από 15 μέχρι 20 έτη υπηρεσίας και 21 ώρες, αν έχουν πάνω από 20 έτη υπηρεσίας».

Από την άλλη πλευρά το **ωράριο εργασίας** των εκπαιδευτικών προβλέπεται από την παράγραφο 8 του ίδιου ως άνω άρθρου:

«8. Όλοι οι εκπαιδευτικοί των σχολείων της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης **παραμένουν υποχρεωτικά** στο σχολείο τους στις εργάσιμες ημέρες, **πέρα από τις ώρες διδασκαλίας**, για την προσφορά και άλλων υπηρεσιών που συνδέονται με το γενικότερο εκπαιδευτικό έργο, όπως συμμετοχή σε γιορταστικές, αθλητικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις, ενημέρωση των γονέων και κηδεμόνων, τήρηση βιβλίων του σχολείου και εκτέλεση διοικητικών εργασιών. Κάθε εκπαιδευτικός παραμένει υποχρεωτικά στο σχολείο, στις εργάσιμες μέρες πέρα από τις ώρες διδασκαλίας, για την εκτέλεση συγκεκριμένου έργου, που του έχει ανατεθεί από τα όργανα διοίκησης του σχολείου **όχι όμως πέρα από έξι (6) ώρες την ημέρα ή τριάντα (30) ώρες την**

εβδομάδα, με την επιφύλαξη της παραγράφου 2 της περίπτωσης ΣΤ ` του άρθρου 11. Από τις πρόσθετες αυτές υπηρεσίες απαλλάσσονται οι μητέρες παιδιών μέχρι δύο ετών. Τα δύο τελευταία εδάφια της προηγούμενης παραγράφου εφαρμόζονται ανάλογα και για τους δασκάλους»

Από την διατύπωση των δύο ως άνω παραγράφων προκύπτει σαφώς, ότι υφίσταται διάκριση μεταξύ του **διδακτικού ωραρίου**, που ορίζεται σαφώς και του **ωραρίου εργασίας**, το οποίο βεβαίως **σχετίζεται με την ανάθεση ορισμένου διοικητικού έργου, από τα όργανα διοικήσεως του σχολείου**. Είναι συνεπώς, προφανές, ότι σε περίπτωση, που στον εκπαιδευτικό δεν έχει ανατεθεί συγκεκριμένο έργο από τον Διευθυντή του σχολείου, αυτός δικαιούται να αποχωρήσει από το σχολείο **μετά την λήξη του διδακτικού του ωραρίου ή να προσέλθει πριν την έναρξη του εάν η έναρξη του διδακτικού ωραρίου δεν συμπίπτει με την έναρξη του ημερησίου σχολικού προγράμματος (ΔΕΦΑθηνών 438/2009, Α Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ)**. Είναι προφανές, ότι η υποχρέωση παραμονής στον χώρο του σχολείου υπάρχει μόνο στην περίπτωση, που η παρουσία του εκπαιδευτικού συνδέεται με την παροχή διδακτικού έργου, έτσι για παράδειγμα επιτρέπεται η αποχώρηση εκπαιδευτικού από τον χώρο του σχολείου κατά την διάρκεια κενών στην διδακτική τους απασχόληση.

Από την νομολογία έχει κριθεί το ζήτημα των ορίων διδακτικής αλλά και διοικητικής απασχόλησης των εκπαιδευτικών. Συγκεκριμένα, με την υπ' αριθμόν **ΑΠ 772/2010 (Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ)**, (όμοια η **ΑΠ 252/2008 (Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ)**) έχει κριθεί ότι: «*Ειδικότερα, σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 7 του άρθρου 7 13 του ν. 1566/1985, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 9 παρ. 3 του ν. 2517/1997, το εβδομαδιαίο υποχρεωτικό ωράριο διδασκαλίας των εκπαιδευτικών (δημοσίων και ιδιωτικών), που υπηρετούν στα δημοτικά σχολεία ορίζεται από 1-9-1997 σε 24 ώρες, προκειμένου για εκπαιδευτικούς που υπηρετούν σε 4θέσια και πάνω δημοτικά σχολεία και έχουν μέχρι 10 έτη υπηρεσίας. Εξάλλου, σύμφωνα με την παρ. 8 του άρθρου 13 του ν.1566/1985, όλοι οι εκπαιδευτικοί των σχολείων της*

πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης παραμένουν υποχρεωτικά στο σχολείο τους στις εργάσιμες ημέρες, πέρα από τις ώρες διδασκαλίας, για την προσφορά και άλλων υπηρεσιών, που συνδέονται με το γενικότερο εκπαιδευτικό έργο, όπως συμμετοχή σε γιορταστικές, αθλητικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις, ενημέρωση των γονέων

και κηδεμόνων, τήρηση βιβλίων του σχολείου και εκτέλεση διοικητικών εργασιών. Κάθε εκπαιδευτικός παραμένει υποχρεωτικά στο σχολείο στις εργάσιμες μέρες, πέρα από τις ώρες διδασκαλίας, για την εκτέλεση συγκεκριμένου έργου, που του έχει ανατεθεί από τα όργανα διοίκησης του σχολείου **όχι όμως πέρα από τις έξι (6) ώρες την ημέρα ή τριάντα (30) ώρες την εβδομάδα.** Τέλος, σύμφωνα με το άρθρο 18 παρ. 4 του ν. 1566/1985 εκπαιδευτικοί που συνοδεύουν μαθητές σε σχολικές εκδηλώσεις, που συνδέονται με το εκπαιδευτικό έργο (όπως εκδρομές, περίπατοι, αγώνες, πολιτιστικές εκδηλώσεις), θεωρείται ότι εκτελούν διατεταγμένη υπηρεσία».

Όπως δε γίνεται δεκτό από την νομολογία, ώρες διδασκαλίας είναι αυτές, που παρέχονται εντός της τάξης (συμπεριλαμβανομένων και των διαλλειμάτων) και δεν μπορεί να υπερβεί κατά περίπτωση τις οριζόμενες από την παράγραφο 7α του άρθρου 13 του ν.1566/1985 ώρες διδασκαλίας ενώ από την άλλη πλευρά το διοικητικό έργο, το οποίο μπορεί να τους ανατεθεί, συνδέεται με το γενικότερο εκπαιδευτικό έργο, όπως **συμμετοχή σε γιορταστικές, αθλητικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις, ενημέρωση των γονέων και κηδεμόνων, τήρηση βιβλίων του σχολείου και εκτέλεση διοικητικών εργασιών.**

Η νομολογία έχει ομοίως κρίνει, ότι **«Η υπέρβαση των ωρών αυτών απασχόλησης (δηλαδή των 24 ωρών διδακτικής απασχόλησης την εβδομάδα, των 6 ωρών διδακτικής και εξωδιδακτικής απασχόλησης την ημέρα και των 30 ωρών διδακτικής και εξωδιδακτικής απασχόλησης την εβδομάδα) χωρίς την τήρηση των νομίμων διατυπώσεων, αποτελεί παράνομη υπερωρία. Στην εξωδιδακτική απασχόληση περιλαμβάνονται εκδρομές, περίπατοι και εφημερίες των εκπαιδευτικών».**

Οποιαδήποτε πρόσθετη ώρα απασχόλησης (διδακτική) πέραν των ανωτέρω ωρών συνιστά συνεπώς **υπερωριακή απασχόληση** και θα πρέπει να αμείβεται ως τέτοια. Εξάλλου, το άρθρο 13 παρ. 7 γ του ν.1566/1985 προβλέπει ρητώς, ότι σε περίπτωση, που οι **ώρες διδασκαλίας** του προγράμματος δεν καλύπτονται από το υποχρεωτικό ωράριο των διδασκόντων ανατίθεται υπερωριακή διδακτική απασχόληση στους εκπαιδευτικούς του ίδιου σχολείου.

Συγκεκριμένα, προβλέπεται:

«γ) Σε περίπτωση, που οι ώρες διδασκαλίας του προγράμματος κάθε δημοτικού σχολείου δεν καλύπτονται με το υποχρεωτικό ωράριο των διδασκόντων,

ανατίθεται **υπερωριακή διδασκαλία** στους εκπαιδευτικούς του ίδιου σχολείου. Για τα όργανα, τη διαδικασία, τις προϋποθέσεις, το ανώτατο όριο υπερωριακής διδασκαλίας και το ύψος της ωριαίας αντιμισθίας εφαρμόζονται ανάλογα οι διατάξεις των παραγράφων 16, 18 και 19 του άρθρου 14 του ν. 1566/1985, όπως τροποποιήθηκαν και ισχύουν, καθώς και οι διατάξεις της παραγράφου 8 του άρθρου 18 του ν. 2470/1997».

Όσον αφορά στην διαδικασία ανάθεσης των ωρών υπερωριακής διδασκαλίας ρητώς προβλέπεται στην παράγραφο 16 του άρθρου 14 του ν.1566/1985 : **«Σε περίπτωση, που οι προβλεπόμενες ώρες διδασκαλίας για κάθε μάθημα δεν καλύπτονται με το υποχρεωτικό ωράριο των διδασκόντων και οι απομένουσες δεν δικαιολογούν θέση εκπαιδευτικού ή αν δικαιολογούν μέχρι να προσληφθεί προσωρινός αναπληρωτής και εφόσον δεν υπάρχει προσφορά προαιρετικής υπερωριακής διδασκαλίας ο σύλλογος των διδασκόντων αναθέτει την κάλυψη των ωρών αυτών σε εκπαιδευτικούς του ίδιου σχολείου. Για την κάλυψη των ωρών του προγράμματος μπορεί να ανατεθεί προαιρετική υπερωριακή διδασκαλία μέχρι πέντε ώρες την εβδομάδα με απόφαση του συλλόγου διδασκόντων και σε εκπαιδευτικούς άλλου σχολείου με απόφαση του περιφερειακού υπηρεσιακού συμβουλίου...».**

Από την ανωτέρω διατύπωση καθίσταται προφανές, ότι **υπερωριακή διδακτική απασχόληση** επιτρέπεται μόνο με απόφαση του Συλλόγου Διδασκόντων ή του Περιφερειακού Υπηρεσιακού Συμβουλίου και μόνο σε ρητά καθοριζόμενες περιπτώσεις, ήτοι (α) εάν δεν καλύπτονται οι προβλεπόμενες ώρες διδασκαλίας από το υποχρεωτικό ωράριο των εκπαιδευτικών και οι εναπομείνουσες δεν δικαιολογούν θέση εκπαιδευτικού και (β) εάν δικαιολογούν θέση εκπαιδευτικού

μέχρι την πρόσληψη αναπληρωτή. Σε καμία άλλη περίπτωση, δεν νοείται υπέρβαση των ωρών διδακτικής απασχόλησης.

Σημειώνεται, ότι παρά το γεγονός, ότι εν γένει στο δημόσιο και στα ΝΠΔΔ αυξήθηκε το ωράριο εργασίας των υπαλλήλων (άρθρο 41 ν.3979/2011) ειδικά ωράρια εργασίας, τα οποία καθορίζονται με ειδικές διατάξεις και προβλέπουν διαφορετικά ωράριο μικρότερο ή μεγαλύτερο από το οριζόμενο στην ως άνω διάταξη δεν θίχτηκαν από αυτή.

Η υπ' αριθμόν **Φ.353.1/324/105657/Δ1 (ΦΕΚ 1340/2002) απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας** «Καθορισμός των ειδικότερων καθηκόντων και αρμοδιοτήτων των προϊσταμένων των περιφερειακών υπηρεσιών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, των διευθυντών και υποδιευθυντών των σχολικών μονάδων και ΣΕΚ και των συλλόγων διδασκόντων στο άρθρο 36 αυτής προβλέπει:

*«Ειδικότερα, οι εκπαιδευτικοί: ..... **11.** Προσέρχονται στο σχολείο έγκαιρα πριν από την έναρξη της διδασκαλίας των μαθημάτων τους, εφαρμόζουν το ωρολόγιο πρόγραμμα και δεν παραβιάζουν την ώρα έναρξης και λήξης των μαθημάτων.....**17.** Παραμένουν στο σχολείο κατά τις εργάσιμες ημέρες πέρα από το ωράριο διδασκαλίας τους, για να προσφέρουν και άλλες υπηρεσίες που συνδέονται με το γενικότερο εκπαιδευτικό έργο, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις. Οι προσφερόμενες υπηρεσίες από κάθε εκπαιδευτικό καθορίζονται με πράξη του Διευθυντή του σχολείου. **25.** Αντικαθιστούν εκπαιδευτικό, ο οποίος λείπει και ανάλογα με την περίπτωση ή καλύπτουν το κενό ή απασχολούν τους μαθητές σύμφωνα με τις υποδείξεις του Διευθυντή».*

Η ως άνω διάταξη ρυθμίζει τα καθήκοντα των εκπαιδευτικών και προφανώς δεν τροποποιεί-μεταβάλλει το γενικώς ισχύον από τις προαναφερθείσες διατάξεις ωράριο των εκπαιδευτικών. Σε κάθε περίπτωση, η πρόβλεψη των καθηκόντων αυτών, **δεν μπορεί να μεταβάλλει τον εκ του νόμου χρόνο παροχής των υπηρεσιών των εκπαιδευτικών.** Έτσι είναι προφανές, ότι οι ανωτέρω γενικές διατάξεις, θα πρέπει να ερμηνεύονται και να εφαρμόζονται μέσα στο πλαίσιο, που θέτει ο νόμος **για το ωράριο των εκπαιδευτικών.** Έτσι η αναφορά, της παραγράφου 17 ότι οι εκπαιδευτικοί παραμένουν στο σχολείο μετά το πέρας του διδακτικού τους ωραρίου για να προσφέρουν και άλλες υπηρεσίες, που συνδέονται με το εκπαιδευτικό τους έργο εν γένει, δεν μπορεί να συνεπάγεται την αύξηση είτε του διδακτικού ωραρίου ή του διοικητικού ωραρίου, που ορίζει ο νόμος. Από την άλλη πλευρά εάν κάποιος συγκεκριμένο διοικητικό έργο, δεν έχει ανατεθεί στους εκπαιδευτικούς αυτοί είναι υποχρεωμένοι να ασκούν μόνο τα εκπαιδευτικά τους καθήκοντα, συνεπώς να αποχωρούν από την εργασία τους με την συμπλήρωση του διδακτικού τους ωραρίου.

Συνεπώς, εφόσον όπως ανωτέρω εκτέθηκε, το διδακτικό ωράριο των εκπαιδευτικών είναι 24 ώρες την εβδομάδα (ή λιγότερο κατά περίπτωση), ενώ το συνολικό (διοικητικό και διδακτικό) μπορεί να είναι κατ' ανώτερο ή 6 ώρες ημερησίως ή 30 ώρες εβδομαδιαίως, είναι προφανές, ότι οι εκπαιδευτικοί μετά το πέρας του διδακτικού τους ωραρίου, μπορούν να παραμένουν στο σχολείο μέχρι την συμπλήρωση συνολικά 30 ωρών εβδομαδιαίως για την άσκηση διοικητικών καθηκόντων, εφόσον κάτι τέτοιο τους έχει ανατεθεί από τον Διευθυντή του σχολείου. Περίπτωση υπέρβασης των 24 διδακτικών ωρών συνιστά υπερωριακή απασχόληση, οι όροι και οι προϋποθέσεις για την παροχή της οποίας καθορίζονται συγκεκριμένα από την **παράγραφο 16 του άρθρου 14 του ν.1566/1985** και βεβαίως αυτή γίνεται με απόφαση του Συλλόγου Διδασκόντων ή του Περιφερειακού Συμβουλίου Εκπαίδευσης, όπως ανωτέρω αναφέρθηκε.

Αντιστοίχως, **η αντικατάσταση εκπαιδευτικού, που λείπει ή η κάλυψη κενού ή η απασχόληση των μαθητών με οποιονδήποτε τρόπο,** σαφώς συνιστά παροχή διδακτικού έργου, όπως εξάλλου έχει κριθεί και από την νομολογία των Δικαστηρίων. Υπό την έννοια αυτή, η ανάθεση απασχόλησης των μαθητών ή η αντικατάσταση εκπαιδευτικού ή η κάλυψη κενού θα πρέπει να εντάσσεται στα πλαίσια του διδακτικού ωραρίου των εκπαιδευτικών, η υπέρβαση του οποίου σε κάθε περίπτωση προβλέπεται σε συγκεκριμένες περιπτώσεις και με συγκεκριμένες διατυπώσεις, όπως και προηγούμενα αναφέρθηκε.

Παραμένω στην διάθεση σας για κάθε διευκρίνιση.

**Με εκτίμηση,
Μαρία-Μαγδαληνή Τσίπρα
Διευθύντρια**